

გაეროს ძირითადი პრინციპები აღვოკაბთა როლის შესახებ

მიღებულია გაერთიანებული ერების მერვე კონგრესის მიერ დანაშაულის აღმოფხვრისა და სამართალდამრღვევთა მიმართ მოპყრობის შესახებ

ჰავანა, კუბა, 27 აგვისტო – 7 სექტემბერი, 1990

ვინაიდან გაერთიანებული ერების წესდებაში მსოფლიოს ხალხი, *inter alia*, განამტკიცებს მის სწრაფვას შექმნას ისეთი პირობები, სადაც შენარჩუნებული იქნება სამართლიანობა, და თავის ერთ-ერთ მიზნად აცხადებს საერთაშორისო თანამშრომლობის მიღწევას ადამიანის უფლებებისა და ძირითადი თავისუფლებებისადმი პატივისცემის ხელშეწყობას და მხარდაჭერის გზით, განურჩევლად რასის, სქესის, ენის და რელიგიის,

ვინაიდან ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაცია იცავს კანონის წინაშე თანასწორობის პრინციპს, უდანაშაულობის პრეზუმციას, დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს მიერ განხორციელებული სამართლიანი და ღია მართლმსაჯულების უფლებას და ყველა აუცილებელ გარანტიებს იმ პირთა დასაცავად, ვისაც წაყენებული აქვს სისხლისსამართლებრივი ბრალდება.

ვინაიდან სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტი დამატებით აღიარებს ყველას უფლებას გასამართლებულ იქნას დაუყოვნებლივ და კანონის შესაბამისად შექმნილი კომპეტენტური, დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი ტრიბუნალის მიერ სამართლიანი და ღია პროცედურით,

ვინაიდან სოციალური, ეკონომიკური და კულტურული უფლებების საერთაშორისო პაქტი სახელმწიფოებს შეახსენებს გაერთიანებული ერების წესდებით აღიარებულ ვალდებულებას ხელი შეუწყონ ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების საყოველთაო პატივისცემასა და დაცვას,

ვინაიდან რაიმე ფორმით დაკავებულ ან დაპატიმრებულ პირთა დაცვის პრინციპთა ერთობლიობა აღიარებს დაკავებული პირის უფლებას დამცველის დახმარებაზე, მასთან ურთიერთობასა და კონსულტაციაზე.

ვინაიდან პატიმართა მოპყრობის მინიმალური სტანდარტული წესები განსასჯელთათვის უზრუნველყოფს იურიდიული დახმარებისა და ადვოკატთან კონფიდენციალურ ურთიერთობას,

ვინაიდან სიკვდილმისჯილთა დაცვის გარანტიები უზრუნველყოფს სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტის მე-14 მუხლის შესაბამისად სასამართლო პროცესის ყველა სტადიაზე სათანადო იურიდიული დახმარების უფლებას ყველა ეჭმიტანილის ან ბრალდებულისათვის, რომელსაც შეიძლება სიკვდილით დასჯა შეეფარდოს,

ვინაიდან სამართლიანობის ძირითადი პრინციპების დეკლარაცია დანაშაულისა და თანამდებობის ბოროტად გამოყენების მსხვერპლთა შესახებ რეკომენდაციას უწევს იმ საერთაშორისო და შიდასა ხელმწიფოებრივ ზომებს, რომლებიც გააუმჯობესებს სამართლიანობის ხელმისაწვდომობის, რესტიტუციის, კომპენსაციის და დანაშაულის მსხვერპლთა დახმარების პირობებს,

ვინაიდან ადამიანის ძირითადი უფლებებისა და თავისუფლებების ადეკვატური დაცვა, რომელზეც ყველა ადამიანს აქვს უფლება, იქნება ეს ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული ან სამოქალაქო და პოლიტიკური, მოითხოვს, რომ ყველა პირს ჰქონდეს დამოუკიდებელი ადვოკატის მიერ გაწეულ იურიდიულ მომსახურებასთან ეფექტური ხელმისაწვდომობის საშუალება,

ვინაიდან ადვოკატთა პროფესიულ გაერთიანებებს სასიცოცხლო მნიშვნელობა ენიჭებათ პროფესიული სტანდარტებისა და ეთიკის წესების დამკვიდრების ხელშეწყობის, მათი წევრების შევიწროებისა და შეუსაბამო შეზღუდვებისაგან დაცვის, ყველსათვის ვინც ამას საჭიროებს, იურიდიული დახმარების გაწევისა და სამთავრობო და სხვა დაწესებულებებთან სამართლიანობისა და საზოგადოების ინტეგრირების დასაცავად თანამშრომლობის საქმეში,

წინამდებარე ძირითადი პრინციპები ადვოკატთა როლის შესახებ შეიქმნა მონაწილე სახელმწიფოების დასახმარებლად, რათა მათ ხელი შეუწყონ და უზრუნველყონ ადვოკატთა როლის დამკვიდრება. მთავრობებმა შიდა სახელმწიფოებრივი კანონმდებლობისა და პრაქტიკის ფარგლებში პატივი უნდა სცენ და ანგარიში გაუწიონ წინამდებარე პრინციპებს და ისინი უნდა გადაეცეს როგორც ადვოკატებს, ასევე სხვა პირებს, კერძოდ, მოსამართლეებს, პროკურორებს, აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ხელისუფლების

წარმომადგენლებსა და მთლიანად, საზოგადოებას. ეს პრინციპები თანაბრად უნდა შეეფარდოს იმ პირებს, რომლებიც ახორციელებენ ადვოკატთა ფუნქციებს ადვოკატის ფორმალური სტატუსის გარეშე.

ადვოკატისა და იურიდიული მომსახურების ხელმისაწვდომობა

1. ყველა ადამიანს უფლება აქვს მოითხოვოს მის მიერ არჩეული ადვოკატის დახმარება მისი უფლებების სისხლის სამართლის საქმის წარმოების ყველა სტადიაზე დაცვისათვის.
2. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ მათ ტერიტორიაზე მცხოვრები და მათ იურისდიქციას დაქვემდებარებული ყველა პირისთვის საადვოკატო მომსახურებასთან ეფექტური და თანაბარი ხელმისაწვდომობის სათანადო პროცედურებისა და ადეკვატური მექანიზმების არსებობა, მიუხედავად მათი რასის, ფერის, ეთნიკური წარმოშობის, სქესის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური თუ სხვა მოსაზრებების, ეროვნული თუ სოციალური კუთვნილების, საკუთრების, დაბადების, ეკონომიკური ან სხვა სტატუსისა.
3. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ ღარიბთა და საჭიროებისამებრ სხვა დაუცველი პირებისათვის იურიდიული დახმარების სათანადო დაფინანსებისა და სხვა რესურსების გამოყოფა. ადვოკატთა პროფესიულმა გაერთიანებებმა უნდა ითანამშრომლონ მომსახურების, პირობებისა და სხვა რესურსების ორგანიზებისა და მობილიზაციისათვის.
4. სახელმწიფოებმა და ადვოკატთა პროფესიულმა გაერთიანებებმა ხელი უნდა შეუწყონ პროგრამებს, რომლებიც მიზნად ისახავს საზოგადოების ინფორმირებას მათი კანონიერი უფლებებისა და მოვალეობების შესახებ, ასევე, მათი უფლებების დასაცავად ადვოკატთა მნიშვნელოვან როლზე. სპეციალური ყურადღება უნდა მიექცეს ღარიბთა და სხვა სოციალურად დაუცველ პირთა დახმარებას, რათა მათ საშუალება მიეცეთ განამტკიცონ თავიანთი უფლებები და საჭიროებისამებრ მოითხოვონ ადვოკატის დახმარება.

სპეციალური ბარანტიები სისხლის სამართალწარმოებაში

5. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რათა ყველა ადამიანი დაუყოვნებლივ ინფორმირებულ იქნას კომპეტენტური ორგანოს მიერ მისი უფლებების შესახებ მოითხოვს მის მიერ არჩეული ადვოკატის დახმარება დაკავების, დაპატიმრების ან სისხლისსამართლებრივი ბრალდების წაყენების დროს.
6. პირს, რომელსაც არ ჰყავს ადვოკატი და ყველა იმ შემთხვევაში, როდესაც მართალმსაჯულების ინტერესები ამას მოითხოვს, უფლება აქვს ჰყავდეს სამართალდარღვევის ხასიათის შესაბამისი გამოცდილების მქონე კომპეტენტური ადვოკატი, რათა უზრუნველყოფილ იქნას მისი ეფექტური

იურიდიული დახმარება. ასეთი დახმარება უნდა განხორციელდეს უფასოდ, თუ ამ პირს საფასურის გადახდისათვის სათანადო სახსრები არ გააჩნია.

7. სახელმწიფოებმა ასევე უნდა უზრუნველყონ, რათა სისხლისამართლებრივი ბრალდებით ან მის გარეშე დაპატიმრებულ ან დაკავებულ ნებისმიერ პირს ქონდეს ადვოკატთან დაუყოვნებლივი შეხვედრის უფლება, მაგრამ ნებისმიერ შემთხვევაში დაპატიმრებიდან ან დაკავებიდან არა უგვიანეს ორმოცდარვა საათის შემდეგ.
8. ყველა დაპატიმრებული, დაკავებული ან საპყრობილეში მყოფი პირი უზრუნველყოფილ უნდა იქნას სატანადო შესაძლებლობით, დროითა და პირობებით თავის ადვოკატთან შეხვედრის, მასთან კომუნიკაციისა და კონსულტაციისათვის, დაყოვნების, შეჩერებისა და ცენზურის გარეშე, სრული კონფიდენციალურობის დაცვით. ასეთ კონსულტაციებს შეიძლება თვალყური ადევნოს სამართალდამცავი ორგანოების წარმომადგენელმა, მაგრამ მას მოსმენის უფლება არ აქვს.

კვალიფიკაცია და მომზადება

9. სახელმწიფოებმა, ადვოკატთა პროფესიულმა გაერთიანებებმა და საგანმანათლებლო დაწესებულებებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ადვოკატებს გააჩნდეთ სესაბამისი განათლება და მომზადება, აცნობიერებდნენ ადვოკატთა მორალურ და ეთიკურ მოვალეობებსა და საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობით აღიარებულ ადამიანის ძირითად უფლებებსა და თავისუფლებებს.
10. სახელმწიფოებმა, ადვოკატთა პროფესიულმა გაერთიანებებმა და საგანმანათლებლო დაწესებულებებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ არ განხორციელდეს დისკრიმინაცია იურიდიული პრაქტიკის დაწყებასა და გაგრძელებასთან მიმართებაში, რასის, ფერის, სქესის, ეთნიკური წარმოშობის, რელიგიის, პოლიტიკური თუ სხვა მოსაზრებების, ეროვნული და სოციალური წარმოშობის, საკუთრების, დაბადების, ეკონომიკური თუ სხვა სტატუსის საფუძველზე, გარდა მოთხოვნისა, რომ ადვოკატი იყოს შესაბამისი ქვეყნის მოქალაქე, რაც არ უნდა ჩაითვალოს დისკრიმინაციად.
11. ქვეყნებში, სადაც არსებობენ ჯგუფები, თემები ან რეგიონები, რომელთა იურიდიული დახმარებაც არ ხორციელდება, განსაკუთრებით, სადაც ამ ჯგუფებს გააჩნიათ განსხვავებული კულტურა, ტრადიციები, ენა ან წარსულში იყვნენ დისკრიმინაციის მსხვერპლი, სახელმწიფოებმა, ადვოკატთა პროფესიულმა გაერთიანებებმა და საგანმანათლებლო დაწესებულებებმა უნდა მიიღონ სპეციალური ზომები, რათა ასეთი ჯგუფების წარმომადგენლები დაეუფლონ იურიდიულ პროფესიას და ჯგუფის მოთხოვნების შესაბამისად, მიიღონ სათანადო მომზადება.

მოვალეობები და პასუხისმგებლობები

12. ადვოკატმა, როგორც მართლმსაჯულების წარმომადგენლებმა, ყოველთვის უნდა იზრუნონ მათი პროფესიის პატივისა და ღირსების შესანარჩუნებლად.
13. კლიენტის წინაშე ადვოკატთა მოვალეობაა:

- ა) რჩევა მისცეს კლიენტს მისი უფლებებისა და მოვალეობების, ასევე, კლიენტის უფლებებისა და მოვალეობებთან მიმართებაში სამართლებრივი სისტემის მოქმედების შესახებ;
 - ბ) დაეხმაროს კლიენტს ყველა შესაძლო ფორმით და მიიღოს ყველა ზომა მისი ინტერესების დასაცავად;
 - გ) დაეხმაროს კლიენტს სასამართლოს, ტრიბუნალისა და შესაბამისი ადმინისტრაციული ორგანოების წინაშე;
14. ადვოკატებმა, მათი კლიენტების უფლებების დაცვისა და მართლმსაჯულების ინტერესების ხელშეწყობისას, უნდა განამტკიცოს საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი სამართლით აღიარებული ადამიანის უფლებები და ძირითადი თავისუფლებები და ყოველთვის უნდა იმოქმედონ თავისუფლად და ღირსეულად, კანონისა და პროფესიული მოვალეობების, სტანდარტებისა და ეთიკის წესების შესაბამისად.
15. ადვოკატებმა ყოველთვის პატივი უნდა სცენ თავიანთი კლიენტის ინტერესებს.

ადვოკატის საქმიანობის ბარანტიები

16. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ადვოკატებმა
- ა) შეძლონ თავიანთი პროფესიული ფუნქციების შესრულება, დაშინების, დაბრკოლების, ღირსების შელახვისა და არასათანადო ჩარევის გარეშე;
 - ბ) შეძლონ თავისუფლად გადაადგილდნენ და კონსულტაცია გაუწიონ კლიენტს როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მის გარეთ, და
 - გ) თავიანთი პროფესიული მოვალეობების, წესებისა და ეთიკის შესაბამისად განხორციელებული რაიმე ქმედების გამო, არ განიცადონ გაკიცხვა, ან დევნა ადმინისტრაციული, ეკონომიკური, სოციალური ან სხვა სანქციების მუქარით.
17. როდესაც ადვოკატთა უსაფრთხოებას, მათ მიერ პროფესიული საქმიანობის განხორციელების გამო, საფრთხე ემუქრება, ისინი სათანადოდ უნდა იყვნენ დაცული ხელისუფლების მიერ.
18. ადვოკატები, თავიანთი ფუნქციების შესრულების გამო, არ უნდა იყვნენ იდენტიფიცირებული მათ კლიენტებთან ან მათი კლიენტების ქმედებასთან;
19. არც ერთ სასამართლოს ან ადმინისტრაციულ ორგანოს, სადაც აღიარებულია წარმომადგენლობაზე უფლება, არ აქვს უფლება უარი უთხრას ადვოკატს წარსდგეს სასამართლოს წინაშე თავისი კლიენტის დასაცავად, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ადვოკატი დისკვალიფიცირებულია შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობისა და პრაქტიკის წესების ან ამ პრინციპების შესაბამისად.
20. ადვოკატი უნდა სარგებლობდეს სამოქალაქო და სისხლისსამართლებრივი იმუნიტეტით ყველა განცხადების მიმართ, რომელიც მის მიერ სასამართლოს, ტრიბუნალის ან სხვა სასამართლო ან ადმინისტრაციული ხელისუფლების წინაშე წარდგენილია კეთილი განზრახვით, ზეპირი ან წერილობითი ფორმით.
21. შესაბამისი ორგანოების მოვალეობაა სათანადო დროის განმავლობაში უზრუნველყონ მათ გამგებლობაში ან კონტროლქვეშ არსებული სათანადო ინფორმაციის, საბუთებისა და დოკუმენტების ადვოკატისათვის

- ხელმისაწვდომობა, მათი კლიენტების ეფექტური დაცვის უზრუნველსაყოფად. ეს უკანასკნელი უზრუნველყოფილ უნდა იქნას უმოკლეს შესაძლო ვადაში.
22. სახელმწიფოებმა უნდა აღიარონ და პატივი სცენ ადვოკატებსა და მათ კლიენტებს შორის ყველა კომუნიკაციისა და კონსულტაციის კონფიდენციალურობას მათი პროფესიული ურთიერთობის ფარგლებში.

აზრის გამოხატვისა და გაერთიანების თავისუფლება

23. ადვოკატები, სხვა მოქალაქეების მსგავსად, სარგებლობენ აზრის გამოხატვის, რწმენის, გაერთიანებისა და შეკრების თავისუფლებით. კერძოდ, მათ უფლება აქვთ მონაწილეობა მიიღონ საზოგადოებრივ დისკუსიებში, რომლებიც დაკავშირებულია იურიდიულ, მართლმსაჯულების განხორციელების, ადამიანის უფლებების ხელშეწყობისა და დაცვის საკითხებთან, ასევე, უფლება აქვთ შეუერთდნენ ან შექმნან ადგილობრივი, სახელმწიფოებრივი ან სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციები და დაესწრონ მათ შეკრებებს, რაც გამომდინარეობს მათი სხვა მართლზომიერი ქმედებებიდან ან სხვა კანონიერი ორგანიზაციების წევრობიდან, ყოველგვარი პროფესიული შეზღუდვების გარეშე. ამ უფლების რეალიზაციისას, ადვოკატებმა უნდა იმოქმედონ კანონის, იურიდიული პროფესიისა და ეთიკის აღიარებული ნორმების შესაბამისად.

ადვოკატთა პროფესიული გაერთიანებები

24. ადვოკატებს უფლება აქვთ შექმნან თვითმართვადი პროფესიული გაერთიანება საკუთარი ინტერესების წარმოდგენის, განათლებისა და პროფესიონალიზმის ხელშეწყობისა და მათი პროფესიული ღირსების დაცვის მიზნით. პროფესიული გაერთიანების აღმასრულებელი ორგანო არცეულ უნდა იქნას მისი წევრების მიერ და მოქმედებდეს ყოველგვარი გარე ჩართვის გარეშე.
25. ადვოკატთა პროფესიულმა გაერთიანებებმა უნდა ითანამშრომლონ მთავრობებთან, რათა უზრუნველყონ იურიდიული მომსახურების ეფექტური და თანაბრი ხელმისაწვდომობა, აგრეთვე, იმ მიზნით, რომ ადვოკატებმა შეძლონ, რაიმე გარე ჩართვის გარეშე, კანონის, იურიდიული პროფესიისა და ეთიკის აღიარებული ნორმების დაცვით კონსულტაცია გაუწიონ და დაეხმარონ კლიენტებს.

დისციპლინური პროცედურები

26. ადვოკატთა პროფესიული ქცევის წესების კოდექსი დადგენილ უნდა იქნას იურიდიული პროფესიის მიერ, მისი სათანადო ორგანოების მეშვეობით ან

საკანონმდებლო ხელისუფლების მიერ, ეროვნული კანონმდებლობის, ჩვეულებებისა და აღიარებული საერთაშორისო სტანდარტებისა და ნორმების შესაბამისად.

27. ადვოკატთა მიერ მათი პროფესიული უფლებამოსილებების განხორციელების წინააღმდეგ მიმართული ბრალდებები და საჩივრები განხილულ უნდა იქნას სწრაფად და სამართლიანად, სათანადო პროცედურების შესაბამისად. ადვოკატებს უფლება უნდა ჰქონდეთ სამართლიან სასამართლოზე, რაც მათ მიერ არჩეული ადვოკატის დახმარების უფლებასაც გულისხმობს.
28. ადვოკატის წინააღმდეგ მიმართული დისციპლინური პროცედურები წარდგენილ უნდა იქნას იურიდიული პროფესიის მიერ შექმნილი მიუკერძოებელი დისციპლინური კომიტეტის, სხვა დამოუკიდებელი ორგანოს ან სასამართლოს წინაშე და უნდა დაექვემდებაროს მიუკერძოებელ სასამართლო გადასინჯვას.
29. ყველა დისციპლინური პროცედურა უნდა განისაზღვროს ადვოკატთა პროფესიული ქცევის წესების კოდექსის, სხვა აღიარებული სტანდარტებისა და იურიდიული პროფესიის ეთიკის წესების შესაბამისად და ამ პრინციპების საფუძველზე.